

Gemeente Rhenen - Beleidskader zonnepanelen op land

De Raad heeft per 23 maart 2021 het beleidskader voor zonnepanelen op land vastgesteld. In dit beleidskader staat beschreven onder welke voorwaarden zonnepanelen op land in de gemeente Rhenen zijn toegestaan. Een onderdeel van het kader is een zonneladder. Met deze zonneladder is een rangvolgorde aangegeven voor de mate waarin we een project voor het opwekken van zonne-energie stimuleren. Het beleidskader zal een jaar na vaststelling worden geëvalueerd.

1. Inleiding

De gemeente Rhenen wil in 2040 energie neutraal zijn. Dit betekent evenveel energie gebruiken als duurzaam opwekken. De weg die hiervoor nodig is, staat beschreven in de Routekaart Energietransitie. Deze routekaart is in februari 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Naast energie besparen, is energie duurzaam opwekken een belangrijk onderdeel van de route om te komen tot een energie neutrale gemeente. De laatste jaren hebben we de focus gelegd op het opwekken van zonne-energie door middel van zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven. Uit de Routekaart Energietransitie blijkt dat het maximaal benutten van de daken in de gemeente Rhenen niet voldoende is. We zullen daarom ook op andere (grootschalige) wijze duurzame energie op moeten gaan wekken.

We geven de energietransitie vorm binnen onze eigen gemeentegrens, maar ook in samenwerking met omliggende gemeenten. Binnen de Regionale Energie Strategie kijken we op regionaal niveau naar locaties om energie op te wekken met behulp van wind en zon.

Voor zonnevelden speelt regionaal de discussie in hoeverre een veldopstelling van zonnepanelen ten koste mag gaan van waardevolle landbouwgrond. De afwegingen hiervoor worden vooral op lokaal niveau gemaakt.

In Rhenen heeft de gemeenteraad het college verzocht om geen zonnevelden op landbouwgrond toe te staan, tot hier nader beleid voor is ontwikkeld. Ook in regionaal verband zijn afspraken gemaakt over het ontwikkelen van lokaal beleid voor het al dan niet plaatsen van zonnepanelen op land. Dit zijn allen aanleidingen voor het ontwikkelen van kaders voor initiatieven met zonnepanelen in de gemeente Rhenen. Welke projecten stimuleren we en welke projecten zijn niet mogelijk? In de zonneladder (hoofdstuk 2) positioneren we de projecten. Zonnepanelen in veldopstelling op land zijn hierbij toegestaan, mits er aan een aantal criteria wordt voldaan. Deze staan beschreven in hoofdstuk 3 van dit rapport. In hoofdstuk 4 besteden we vervolgens aandacht aan de participatie rondom initiatieven met zonnepanelen in veldopstelling.

De afwegingen in dit beleidskader zijn bedoeld als richtlijn. Er komen diverse aanvragen voor het ontwikkelen van zonnevelden op de gemeente af. Een goed beleidskader zal ons helpen de aanvragen op een uniforme manier te beoordelen en controle te houden over de verdeling tussen de lusten en de lasten die gepaard gaan met de realisatie en exploitatie van een zonneveld. In hoofdstuk 6 staan de belangrijkste aspecten genoemd, waarop initiatieven beoordeeld worden. De variëteit in aanvragen vraagt aan de andere kant ook maatwerk. Het beleidskader is daarom ook een leidraad voor een goed gesprek met initiatiefnemers om samen na te gaan welke projecten kans van slagen hebben om verder uitgewerkt te worden en het traject voor het aanvragen van een vergunning in kunnen gaan.

Om te kunnen balanceren tussen uniformiteit en maatwerk, zijn de afwegingen niet tot in detail uitgewerkt. Hierdoor kan er per project vooral gekeken worden naar wat er binnen de kaders wel mogelijk is. Want uiteindelijk hebben we de (grootschalige) opwek van duurzame energie nodig om invulling geven aan de energietransitie en aan onze ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn.

2. Zonneladder

Het opwekken van zonne-energie kan op meerdere manieren.

Een zonneladder maakt het mogelijk om een rangvolgorde aan te geven, welke projecten we stimuleren of juist niet. De projecten op trede 1 stimuleren we. Vanaf trede 1 richting trede 6, neemt de voorkeur voor de projecten steeds verder af. We streven ernaar om de daken van woningen en de (grote) bedrijfsdaken optimaal te benutten voor het opwekken van zonne-energie. Uit de Routekaart Energietransitie blijkt echter dat dit niet genoeg is. We zullen ook op andere manieren energie moeten opwekken om te komen tot een energie neutrale gemeente, zelfs als alle daken maximaal gevuld zijn met zonnepanelen.

Daarom biedt de zonneladder ruimte voor andere oplossingen voor het opwekken van zonne-energie. In de zonneladder wordt een onderscheid gemaakt tussen zonnepanelen op land binnen en buiten de bebouwde kom en zonnepanelen op land met en zonder multifunctioneel ruimtegebruik. Wanneer een zonneveld een onderdeel is van een energieproject in combinatie met windenergie zal dit in overleg en met instemming van de raad worden besloten.

Voor het efficiënt benutten van de netcapaciteit raden netbeheerders aan het opwekken van zonne-energie en windenergie te combineren. Dit staat ook beschreven in een netimpact rapportage die de netbeheerders in het kader van de Regionale Energie Strategie voor de regio hebben gemaakt. De combinatie van het opwekken van zonne-energie en windenergie zorgt voor een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet. Door een betere mix kan er meer duurzaam opgewekte energie worden aangesloten tegen dezelfde kosten, ruimte en tijd. Dit komt doordat wind- en zonne-energie op andere momenten opgewekt wordt.

Ook tijdens de informatieavonden over de Regionale Energie Strategie werd door de aanwezige inwoners een bundeling van energie-opwek als wenselijk gezien. Als onderdeel van de Regionale Energie Strategie zijn in Rhenen drie locaties aangewezen waar onderzoek plaats gaat vinden naar de opwek van wind-energie: twee locaties op en in de nabijheid van het bedrijventerrein Remmerden en een locatie langs het Valleikanaal (de Grift) in het Binnenveld. Aanvullend onderzoeken we met de gemeente Wageningen de mogelijkheden voor een gezamenlijk energieproject in de Nude. Wanneer deze nadere onderzoeken eventueel leiden tot de realisatie van een of meerdere windmolens, is een combinatie met een zonneveld op deze locatie(s) toegestaan.

Zonneladder:

1. Zonnepanelen op daken
2. Zonnepanelen binnen de bebouwde kom, met multifunctioneel ruimtegebruik (bijv het overkappen van parkeerplaatsen met zonnepanelen, zonnepanelen als luifel of op gevels)
3. Zonnepanelen op land binnen de bebouwde kom (bijvoorbeeld op restgrond zonder agrarisch gebruik).
4. Zonnepanelen op erven in het buitengebied.
5. Zonnepanelen op land zonder agrarisch gebruik buiten de bebouwde kom.
6. Zonnepanelen op land met agrarisch gebruik buiten de bebouwde kom, zodanig dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de structuur van het landschap.

Zonnepanelen op agrarisch gebruikte grond in het Binnenveld zijn hierbij niet toegestaan, behalve in het gedeelte ten zuiden van de N225. We hanteren hiervoor de wijk het Binnenveld volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (zie bijlage 1). Wij sluiten het Binnenveld uit voor het realiseren van zonnepanelen in een veldopstelling op land vanwege de agrarische en landschappelijke waarde van dit gebied.

3. Uitgangspunten

Voor het opwekken van zonne-energie in de gemeente Rhenen gelden een aantal uitgangspunten. Er zijn algemene uitgangspunten die voor alle projecten/ initiatieven gelden en daarnaast nog een aantal aanvullende uitgangspunten per trede van de zonneladder. Op basis van deze uitgangspunten bepalen we of we een initiatiefnemer medewerking verlenen in het verdere proces: het aanvragen van een vergunning al dan niet in afwijking van het bestemmingsplan.

3.1 Algemene uitgangspunten

- Elk project voldoet aan de bestaande wet- en regelgeving
- Elk project doorloopt de hele zonne-ladder. Wanneer er bijvoorbeeld een vraag is naar de ontwikkeling van een zonneveld, wordt er eerst beoordeeld of er op de beoogde locatie mogelijkheden zijn voor het opwekken van zonne-energie op grote bedrijfsdaken. Daarna kijken we naar de mogelijkheden voor multifunctioneel ruimtegebruik, mogelijkheden op restgrond, etc. We kijken hierbij naar de mogelijkheden op perceel niveau.
De initiatiefnemer onderbouwt in hoeverre de mogelijkheden van de voorliggende treden zijn benut.
- De initiatiefnemer toont aan dat er sprake is van voldoende netwerkcapaciteit, of een mogelijkheid om de benodigde capaciteit te creëren.
- Initiatieven vanuit de lokale samenleving genieten de voorkeur.
- De opbrengsten van de energie die binnen de gemeente is opgewekt, blijven zoveel mogelijk binnen de gemeente.
- Wanneer zonnepanelen toegankelijk en kwetsbaar zijn voor criminaliteit, worden voldoende maatregelen genomen om diefstal en vernieling te voorkomen.

3.2 Zonnepanelen op daken (trede 1)

- Zonnepanelen op daken hebben de voorkeur. We spannen ons in om, bijvoorbeeld door het bundelen van projecten, zoveel mogelijk dakoppervlak te benutten voor de opwek van zonne-energie.

3.3 Zonnepanelen binnen de bebouwde kom, met multifunctioneel ruimtegebruik (trede 2)

- Zonnepanelen binnen bebouwd gebied dienen stedenbouwkundig en landschappelijk inpasbaar te zijn.
- Zonnepanelen langs infrastructuur kunnen alleen gerealiseerd worden op voorwaarde dat deze zijn toegestaan door de wegbeheerder.
- Er is sprake van een combinatie van functies.

3.4 Zonnepanelen op land binnen de bebouwde kom (trede 3)

- Er wordt voldoende aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing van de zonnepanelen.
- Het zonneveld wordt zodanig aangelegd, dat er ook andere doelen gediend worden. Bijvoorbeeld het vergroten van de biodiversiteit of het bergen van water.
- De panelen, hekwerken en installaties worden zoveel mogelijk uit het zicht gehouden door middel van (inheemse) beplanting.
- Er wordt gezorgd voor voldoende lichtinval, zodat onder begroeiing mogelijk is.
- Inwoners van de gemeente Rhenen krijgen de gelegenheid om (financieel) mee te doen met het project.
- Het project is voor minimaal 50% in lokaal eigendom.
- Er is sprake van een tijdelijk gebruik van een veldopstelling tot een maximum van 25 jaar

3.5 Zonnepanelen op erven in het buitengebied (trede 4)

- De zonnepanelen liggen achter de voorgevelrooilijn, zodat deze niet of nauwelijks zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte.
- De panelen, hekwerken en installaties worden zoveel mogelijk uit het zicht gehouden door middel van (inheemse) beplanting.
- Er worden niet meer panelen geplaatst dan nodig voor eigen gebruik (privé en bedrijfsmatig)
- Er wordt gezorgd voor voldoende lichtinval, zodat onder begroeiing mogelijk is.
- De maximale afstand tot de woning bedraagt 15 meter.
- Er is sprake van een tijdelijk gebruik van een veldopstelling tot een maximum van 25 jaar

3.6 Zonnepanelen op land zonder agrarisch gebruik, buiten de bebouwde kom (trede 5)

- Het grondperceel wordt niet voor agrarische doeleinden gebruikt
- Het zonnenveld wordt zodanig aangelegd, dat er ook andere doelen gediend worden. Bijvoorbeeld het vergroten van de biodiversiteit of het bergen van water.
- Er wordt voldoende aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing van de zonnepanelen.
- De panelen, hekwerken en installaties worden zoveel mogelijk uit het zicht gehouden door middel van (inheemse) beplanting.
- Inwoners van de gemeente Rhenen krijgen de gelegenheid om (financieel) mee te doen met het project.
- Het project is voor minimaal 50% in lokaal eigendom.
- Er is sprake van een tijdelijk gebruik van een veldopstelling tot een maximum van 25 jaar

3.7 Zonnenvelden op land met agrarisch gebruik, buiten de bebouwde kom (trede 6)

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de structuur van het landschap
- Zonnenvelden in het Binnenveld (zie bijlage 1) zijn niet toegestaan tenzij gelegen aan de randen in de directe nabijheid van percelen met een andere bestemming zodanig dat een zonnenveld inpasbaar is.
- Het zonnenveld wordt zodanig aangelegd, dat er ook andere doelen gediend worden. Bijvoorbeeld het vergroten van de biodiversiteit of het bergen van water.
- Er wordt voldoende aandacht besteed aan de landschappelijke inpassing van de zonnepanelen.
- De panelen, hekwerken en installaties worden zoveel mogelijk uit het zicht gehouden door middel van (inheemse) beplanting.
- Inwoners van de gemeente Rhenen krijgen de gelegenheid om (financieel) mee te doen met het project.
- Het project is voor minimaal 50% in lokaal eigendom.
- Er is sprake van een tijdelijk gebruik van een veldopstelling tot een maximum van 25 jaar

4 Participatie

Kunnen meedenken en meedoen bij grootschalige projecten voor het opwekken van zonne-energie, vindt de gemeente Rhenen heel belangrijk. Participatie is een breed begrip en vraagt maatwerk. Concrete plannen worden in een vroeg stadium besproken met onze inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden. Vervolgens moet het mogelijk zijn om mee te denken, energie af te nemen en/of deel te nemen. Direct omwonenden worden zorgvuldig betrokken bij het project.

De initiatiefnemer van het project is verantwoordelijk voor de participatie. In nauwe samenwerking met de gemeente wordt er per project een participatieplan opgesteld. In dit plan zullen minimaal de volgende onderwerpen aan bod moeten komen:

Communicatie

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de communicatie over het project. De communicatie over het project in relatie tot de algemene energietransitie wordt door de gemeente Rhenen verzorgd.

Omgevingsparticipatie

Initiatiefnemers zijn verplicht de directe omgeving te betrekken bij de plannen. Hierbij wordt rekening gehouden met het participatiestatuuut van de gemeente Rhenen.

Financiële participatie

Het project zal moeten leiden tot lokaal economisch en financieel voordeel. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door financiële participatie of door het oprichten van een gebiedsfonds. Het project moet voor minimaal 50% in lokaal eigendom zijn. Wij zien lokaal eigendom hierbij niet in de vorm van een voor dit doel opgerichte B.V. Een noodzakelijke inspanningsverplichting van de initiatiefnemer is een voorwaarde voor het verlenen van planologische medewerking aan een project.

6. Selectie

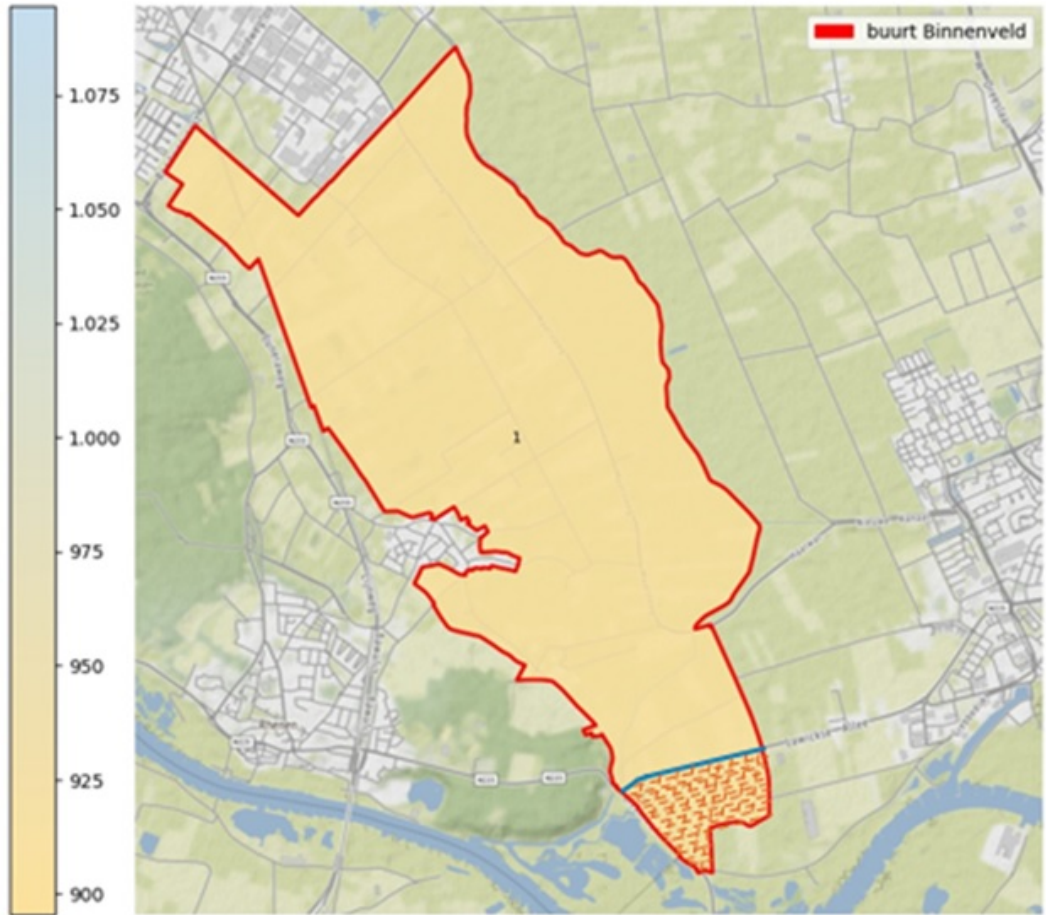
Het initiatief voor het ontwikkelen van een veldopstelling met zonnepanelen kan liggen bij een projectontwikkelaar, bij de eigenaar van de grond, bij de gemeente of bij andere belanghebbenden. Om de voorkeur voor een project te kunnen beoordelen, wordt initiatiefnemers na een voorbereidend gesprek gevraagd om een ontwerpplan in te dienen. Per gebied kan er maar één plan ingediend worden. Wanneer er meerdere initiatieven zijn voor eenzelfde gebied, zullen de initiatiefnemers dus moeten samenwerken om tot een ontwerp te komen. Op basis van het ontwerpplan zal beoordeeld worden in hoeverre het project kans van slagen heeft. Hierbij beoordelen we of het project voldoet aan de in hoofdstuk 3 genoemde uitgangspunten. Verder zal bij de selectie van een initiatief gekeken worden naar de volgende aspecten:

- De trede op de zonneladder
- De inzet op het dubbel ruimtegebruik en/of het combineren van functies
- De landschappelijke inpasbaarheid
- De manier waarop de omgevingsparticipatie toegepast wordt
- De mate waarin financiële participatie mogelijk is
- De invloed van het project op de omliggende percelen en hun grondprijzen
- De manier waarop de locatie na de gebruiksduur weer teruggebracht wordt naar het oorspronkelijke gebruik.
- Het aantal initiatieven voor energie-opwek dat inmiddels bij de gemeente Rhenen is ingediend. Hierbij kijken we ook naar initiatieven voor het opwekken van windenergie.

Een ontwerpplan met de meeste voorkeur wordt de kans geboden om verder uitgewerkt te worden. Daarbij is het wenselijk dat de ruimtelijke impact van het project door middel van een 3D visualisatie zichtbaar wordt gemaakt. Nadat een ontwerpplan verder uitgewerkt is kan het worden ingediend bij de gemeente. Hierna zal het reguliere traject voor het aanvragen van de noodzakelijke vergunningen doorlopen worden.

Bijlage 1: Het Binnenveld:

Het gearceerde gebied ten zuiden van de N225 is niet uitgesloten voor de realisatie van zonnevelden. Dit is het resultaat van een door de gemeenteraad aangenomen amendement op 23 maart 2021.

Kaart van de wijk Binnenveld met het aantal inwoners per buurt in 2020, AlleCijfers.nl.
© Kaartdata van het CBS & ESRI Nederland, kaartachtergrond van Stamen & OSM.